

Przykładowy program nauczania

Doradztwo zawodowe

Szkoła podstawowa

Tytuł: wpisuje prowadzący

Nazwa szkoły: wpisuje prowadzący

Liczba godzin: wpisuje prowadzący (minimum 10 godzin w klasie VII i w klasie VIII)

Autorzy:

Program powstał w wyniku współpracy specjalistów z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Metodyczno – Edukacyjnego „Metis” w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Bielsku Białej, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie, Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku.

Materiał jest dedykowany nauczycielom oraz szkolnym doradcom zawodowym i może być wykorzystywany bezpłatnie oraz modyfikowany do celów dydaktycznych.

Wstęp

W procesie kształcenia są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki. Jednym z zadań szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników jest doradztwo zawodowe.

Skutecznie prowadzone zajęcia doradztwa edukacyjno - zawodowego motywują do nauki i mogą zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej ścieżki edukacji i kariery młodych ludzi. Doradztwo powinno być kształtowane w duchu postawy **uczenia się przez całe życie** i być wspierane przez rodziców, dyrektorów szkół, nauczycieli wszystkich przedmiotów i otoczenie społeczne oraz pracodawców. Działania w ramach doradztwa zawodowego powinny zagwarantować uczniom i ich rodzicom wszechstronne wsparcie w procesie decyzyjnym wyboru szkoły i kierunku kształcenia, jakie otrzymają w formie różnorodnych przedsięwzięć organizowanych w szkole na rzecz rozwoju zawodowego przez całą kadrę pedagogiczną, w tym doradców zawodowych oraz udział uczniów w grupowych zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego zorganizowanych w formie obowiązkowych zajęć lekcyjnych.

W przypadku szkół podstawowych doradztwo skupia się w znacznej mierze na udzieleniu uczniom wsparcia w identyfikowaniu własnych zasobów ale nie może być pozbawione zagadnień związanych z rynkiem pracy i informacją o zawodach ponieważ dotyczy nie tylko uczniów, którzy będą kontynuować naukę w szkołach ogólnokształcących ale również tych, którzy wybiorą szkoły branżowe. W każdym wypadku powinien to być przemyślany i spójny proces, który prowadzi do wyboru dalszej ścieżki kształcenia a w perspektywie do trafnego wyboru drogi zawodowej w zgodzie z predyspozycjami uczniów. Równie istotne jest wspomaganie uczniów w nabywaniu i doskonaleniu kompetencji społecznych i emocjonalnych, które są istotne dla konstruktywnego funkcjonowania w społeczeństwie, w tym w środowisku pracy.

Wszystkie działania w zakresie doradztwa zawodowego prowadzone w szkole tworzą Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego i powinny stanowić spójną całość. Proponowany program obowiązkowych zajęć jest jednym z elementów tego systemu.

Jak wynika z badań ankietowych pn. *„Doradztwo zawodowe w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie śląskim”* przeprowadzonych w pierwszym kwartale 2017 roku przez Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach zadania w ramach doradztwa zawodowego realizowane są głównie przez nauczycieli i pedagogów, którym zostały one powierzone w ramach dodatkowych obowiązków. Wprawdzie szkoły przygotowując uczniów

do wyboru zawodu czy wejścia na rynek pracy współpracują z szeregiem instytucji, takich jak z urzędy pracy, szkoły wyższe, pracodawcy, biblioteki, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i inne, jednak dostrzegają potrzebę doskonalenia podejmowanych działań. Zgodnie z uzyskanymi informacjami szczególnie istotne jest wsparcie szkół w zakresie organizacji zajęć doradztwa zawodowego, a zwłaszcza w opracowaniu materiałów służących przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu i wejściu na rynek pracy, przygotowaniu do realizacji zajęć grupowych z zakresu poradnictwa zawodowego oraz do indywidualnego poradnictwa zawodowego.

Uzyskane wyniki badań stały się inspiracją do nawiązania współpracy pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Katowicach, Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno – Edukacyjnym Metis, Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Katowicach, Częstochowie i Bielsku-Białej oraz Regionalnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli i Informacji Pedagogicznej „WOM” w Rybniku. Zespół ekspertów wychodząc naprzeciw potrzebom pracowników szkół opracował przykładowe programy z doradztwa zawodowego dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Programy, przeznaczone dla nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych są udostępnione bezpłatnie, a zamieszczone na stronach internetowych wersje edytowalne, pozwolą zainteresowanym na dostosowanie ich do własnych potrzeb i możliwości.

Cele

Celem organizowania działań w zakresie doradztwa zawodowego jest udzielanie uczniom wsparcia w osiągnięciu umiejętności planowania własnej ścieżki edukacyjno - zawodowej i inspirowanie do tworzenia długofalowych planów życiowych.

Cele programu:

- ✓ Kształtowanie aktywnej postawy życiowej
- ✓ Kształtowanie umiejętności samopoznania i samooceny
- ✓ Rozwijanie kompetencji społecznych
- ✓ Kształtowanie umiejętności wyszukiwania informacji o systemie edukacji i o rynku pracy
- ✓ Wspieranie rodziców w odkrywaniu potencjału dzieci

Treści

- ✓ Różne role życiowe.
- ✓ Mocne i słabe strony.
- ✓ Temperament, zdolności, predyspozycje i zainteresowania.
- ✓ Poczucie własnej wartości, asertywność.
- ✓ Radzenie sobie z trudnymi sytuacjami.
- ✓ Komunikacja werbalna i pozawerbalna.
- ✓ Współpraca, samodzielność, kreatywność.
- ✓ Kierunki (ścieżki) dalszego kształcenia.
- ✓ Świat zawodów.
- ✓ Rynek pracy.

Efekty nauczania

W wyniku realizacji programu uczeń potrafi:

- ✓ aktywnie pełnić określone role społeczne,
- ✓ rozpoznać swoje mocne i słabe strony,
- ✓ rozpoznać własne predyspozycje zdrowotne, temperamentalne, osobowościowe i inne,
- ✓ określić swoje zainteresowania i zdolności,
- ✓ radzić sobie w różnych sytuacjach życiowych, w tym związanych z dokonywaniem wyborów,
- ✓ samodzielnie formułować własne cele oraz drogi ich realizacji,
- ✓ efektywnie komunikować się,
- ✓ współpracować w grupie,
- ✓ twórczo znajdować różnorodne rozwiązania problemów,
- ✓ kreatywnie inspirować otoczenie,
- ✓ określić możliwe drogi dalszego kształcenia,
- ✓ orientować się w specyfice różnych zawodów i rynku pracy,
- ✓ wskazać gdzie szukać informacji o rynku pracy,

- ✓ określić możliwości zatrudnienia na rynku pracy uwzględniając zapotrzebowanie na określone zawody.

Sposoby realizacji

Metody i formy:

- ✓ praca grupach, parach, indywidualna
- ✓ pogadanka
- ✓ wykład
- ✓ warsztaty
- ✓ ćwiczenia
- ✓ testy, kwestionariusze
- ✓ dyskusja
- ✓ burza mózgów
- ✓ rozwiązywanie problemów
- ✓ symulacje
- ✓ drama
- ✓ autoprezentacja
- ✓ analiza przypadku
- ✓ projekt
- ✓ portfolio
- ✓ metody multimedialne
- ✓ gry diagnostyczno-symulacyjne
- ✓ praca z materiałami źródłowymi
- ✓ udział w dniach otwartych szkół i uczelni
- ✓ wizyty w zakładach pracy
- ✓ spotkania przedstawicielami zawodów, instytucji, szkół
- ✓ przedsięwzięcia typu: targi edukacyjne, targi pracy, dni kariery, dni przedsiębiorczości

Środki:

- ✓ materiały biurowe
- ✓ tablica, flipchart

- ✓ ankiety, kwestionariusze, karty pracy
- ✓ filmy, nagrania
- ✓ sprzęt multimedialny
- ✓ dostęp do Internetu
- ✓ gry - w tym interaktywne
- ✓ informatory, katalogi, broszury, ulotki
- ✓ teksty źródłowe
- ✓ bazy i analizy, statystyki
- ✓ akty prawne

Ewaluacja

Źródła informacji:

- ✓ uczniowie
- ✓ rodzice
- ✓ nauczyciele i specjaliści
- ✓ absolwenci

Metody:

- ✓ Ustna: pytania i odpowiedzi, zdania niedokończone, wywiad swobodny;
- ✓ Pisemna: ankieta dotycząca nabytej wiedzy, portfolio dotyczące znajomości samego siebie od ankiety pre do post, w tym wypełnione testy, kwestionariusze, ćwiczenia, zgromadzone materiały;
- ✓ Obserwacja.

Akty prawne

(stan prawny na dzień 16.08.2017)

Zawierające zapisy dotyczące organizacji doradztwa zawodowego

- ✓ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. 2016 poz. 1943 z późn. zm.),

- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59),
- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 60),
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół z dnia 31 marca 2017r., (Dz.U. 2017, poz.03);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532).

Dotyczące kształcenia zawodowego i klasyfikacji zawodów

- ✓ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach z dnia 31 marca 2017 r., (Dz.U. 2017, poz.860);
- ✓ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego z dnia 13 marca 2017 r. ; (Dz.U. 2017, poz.622);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017, poz. 356);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. 2012 poz. 184 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz.U. 2010 nr 244 poz. 1626 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz.U. 2016 poz. 520),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz.U. 2016 poz. 537),

- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania Dz.U. 2014 poz. 1145 (z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz.U. 2015 poz. 673),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012 poz. 977 z późn. zm.).

Inne

- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. 2014 poz. 909),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69 z późn. zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. 2015 poz. 843 z późn. zm.).

Literatura, z której warto skorzystać

Literatura dotycząca zagadnień związanych z doradztwem zawodowym dostępna jest na stronach:

<http://www.eurodoradztwo.praca.gov.pl/en/publikacje/>

<http://euroguidance.pl/ksiazki/>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/zasoby-pracy-uczniami-klas-7-8-szkoly-podstawowej-oraz-gimnazjum/>

<https://www.metis.pl/poradnictwo/>

Narzędzia diagnostyczne i materiały metodyczne wspomagające proces rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów dostępne są na stronach:

<https://men.gov.pl/pl/ksztalcenie-zawodowe/projekty-systemowe-i-konkursowe>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/zasoby-pracy-uczniami-klas-7-8-szkoly-podstawowej-oraz-gimnazjum/>

<https://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-101%2F13-00&page=2&perPage=5&sort=id-desc>

<http://cdzdm.pl/materialy-na-zajecia-i-nie-tylko/>

Informacje dotyczące rynku pracy dostępne są na stronach:

Główny Urząd Statystyczny – portal informacyjny, przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w Obszarze tematycznym: Rynek Pracy: <http://stat.gov.pl/>

Portal Publicznych Służb Zatrudnienia – przydatne będą zwłaszcza dane i opracowania zawarte w zakładce Rynek Pracy – Statystyki i Analizy, Rejestry i bazy zawierające m.in. Klasyfikację zawodów i specjalności oraz Publikacje zawierające Przewodnik po zawodach:

<http://psz.praca.gov.pl/>

Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach: <http://www.wup-katowice.pl>

Centralna baza ofert pracy MRPiPS: <http://oferty.praca.gov.pl/>

Barometr zawodów: <https://barometrzwodow.pl/>